

bestaan van nog andere oorzaken, zien wij de bekende in een soort van vervorming, in schijnversterking of schijn-verzwakking optreden.

Dan is er nog de functie der gelijktijdigheid van analoge stromingen, die zeer vaak voor beïnvloeding wordt gehouden, maar zonder enige zekerheid dat dit werkelijk het geval is. Op een gegeven ogenblik bijvoorbeeld, lijken de romantici van alle Westerse landen, met Amerika erbij, een aantal identieke eigenaardigheden te vertonen, weshalve zij dan ook onder de gemeenschappelijke naam van „Romantici” gerangschikt worden. De critische historicus is nu maar al te zeer geneigd, dan maar meteen ook een algemene, identieke beïnvloeding te gaan ontdekken, nadat hij zich de vraag gesteld heeft: „Waar komt deze algemene geest des tijds vandaan?” En bij de meeste schrijvers vindt men deze vraag geregeld met het opsommen en bespreken van „beïnvloeders” beantwoord. Vaak met veel verleidelijkheid.

Toch zal degen die niet gewend is, over één nacht kentheoretisch ijs te gaan, aanstonds inzien dat bovenstaande vraag slechts een vermomming is van het beruchte theorema der identiteit van coïncidentie en oorzakelijk verband. In hoeverre en waar valt uit het samenvallen in tijd of plaats van twee dingen een gemeenschappelijke oorzaak van dit samenvallen af te leiden? Niet voordat deze kwestie der universele logica is opgelost, zal men ook een duidelijk inzicht in die der beïnvloeding kunnen winnen.

Van een geheel ander gezichtspunt uit zou men ook een vaak begaan verzuim kunnen herstellen, door zich af te vragen of en in hoeverre het ondergaan van invloeden als literaire deugd of ondeugd valt aan te merken.

Vooropgesteld blijft, dat natuurlijk niemand geheel onbeïnvloed aan het werk tigt, niemand in staat is zich ook later tegen verdere beïnvloeding geheel in te kapselen. Geen schrijver die niet voor een groot gedeelte een product is van zijn voorgangers; geen die niet in zekere mate de exponent wordt, welke uitdrukking geeft aan de vele machten van zijn tijd. Wij worden aler wij zijn, en wat is worden anders, dan veranderingen ondergaan waarvan de kiem wellicht wel in het eigen wezen voorhanden was, maar pas tot ontwikkeling komt door de inwerking van factoren buiten ons, — door beïnvloeding. Wat is „zijn” anders dan een tijdelijke onveranderlijkheid van het vergankelijke, wijl het in stand gehouden, tot korte stilstand gebracht wordt door invloeden van buiten?

Maar, blijven wij bij de onwillekeurige voorstelling van invloeden als krachten, dan kunnen wij ze het beste zien als toevoegingen of onttrekkingen van bewegingsfactoren aan de energie der persoonlijkheid bij het afleggen van de baan, die ieders „levenslijn” genoemd zou kunnen worden. Het eigen lot en de bestemming die elk wezen in zich draagt, — in enger geval: de levensstijl waaruit de literaire stijl van den schrijver voortkomt — zou men kunnen opvatten als een soort van richting die de persoonlijkheid neemt, tengevolge van haar „massa”; als de zwaartekracht die zij dankt aan haar plaats in het heelal; als haar uit onkennelijke gronden saamgestelde eigen en afzonderlijke entelechie.

Nu treden echter de „invloeden” op, die zo’n levensvector of zo’n literaire stijlvector doen afbuigen of zelfs geheel kunnen doen zwenken. Hun krachten kunnen zich echter ook doen gelden *in de oorspronkelijke rich-*